



POLITYKA ZARZĄDZANIA DANYMI BADAWCZYMI W UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

§ 1. Cel i przedmiot

1. Uniwersytet Gdański dąży do tworzenia otoczenia naukowego sprzyjającego transparentności, współpracy i efektywnemu wykorzystaniu **Danych badawczych** w celu wsparcia postępu naukowego i społecznego.
2. Mając powyższe na uwadze, wprowadza się **Politykę zarządzania danymi badawczymi w Uniwersytecie Gdańskim** (dalej „Polityka”), której przedmiotem jest ustalenie wytycznych dotyczących sposobu zarządzania, przechowywania i rozpowszechniania **Danych badawczych**, w celu maksymalnego wykorzystania potencjału badań naukowych prowadzonych przez pracowników, doktorantów i studentów Uniwersytetu Gdańskiego. W szczególności, Polityka zawiera rekomendacje dotyczące udostępniania **Danych powiązanych**, w tym wprowadza spójne, międzynarodowe standardy ich udostępniania w społeczności akademickiej, jak też promuje dobre praktyki zarządzania **Danymi badawczymi**.
3. Polityka odnosi się do **Danych badawczych** wytworzonych, gromadzonych i przetwarzanych w trakcie badań naukowych prowadzonych przez studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Gdańskiego, w tym realizowanych projektach badawczych/przedsięwzięciach badawczych.

§ 2. Definicje pojęć

1. **Otwarty dostęp** - dostępność treści lub danych nieodpłatnie w Internecie, co pozwala każdemu czytać, ściągać, kopiować, rozprowadzać, drukować, przeszukiwać lub zamieszczać odnośniki do pełnych wersji tekstów lub danych, indeksować, przekazywać jako dane do oprogramowania oraz używać w dowolnym innym zgodnym z prawem celu, bez barier finansowych, prawnych lub technicznych - innych niż związane z uzyskaniem dostępu do samego Internetu;
2. **Otwarte dane** - to zebrane lub wytworzone zbiory danych, które powstały jako rezultat pracy naukowej i zostały udostępnione do bezpłatnego, powtórnego użycia bez barier prawnych i technicznych co najmniej w zakresie wymaganym do weryfikacji wyników badań zaprezentowanych w publikacjach naukowych;

3. **Dane badawcze** - zarejestrowane materiały o charakterze faktograficznym (w postaci liczbowej, tekstowej, graficznej, elektronicznej/cyfrowej czy dźwiękowej), powszechnie uznawane przez społeczność naukową za niezbędne do oceny wyników badań naukowych, tj. jako dowody w procesie badawczym lub służące do weryfikacji poprawności ustaleń i wyników badań.
4. **Dane badawcze** obejmują wszelkiego rodzaju informacje (ilościowe i jakościowe) wytwarzane, gromadzone, przetwarzane, w tym poddawane analizie w ramach projektu badawczego/przedsięwzięcia badawczego, obejmujące wszystkie możliwe formy zarówno cyfrowe jak i nie cyfrowe, w szczególności:
 - 1) dokumenty tekstowe,
 - 2) dane liczbowe,
 - 3) wyniki ankiet lub kwestionariuszy,
 - 4) nagrania audio i wideo,
 - 5) zdjęcia, rysunki, obrazy,
 - 6) zawartość bazy danych (wideo, audio, teksty, obrazy),
 - 7) modele matematyczne, algorytmy,
 - 8) oprogramowanie (skrypty, pliki wejściowe),
 - 9) wyniki symulacji komputerowych,
 - 10) raporty laboratoryjne,
 - 11) próbki, artefakty, przedmioty.
5. **Metadane** - ustrukturyzowane informacje służące do opisu publikacji naukowych i **Danych badawczych**, pozwalające na ich jednoznaczną identyfikację i umożliwiające ich wyszukiwanie;
6. **Plan Zarządzania Danymi Badawczymi (DMP)** - (ang. Data Management Plan) dokument opisujący zasady zarządzania **Danymi badawczymi** podczas i po zakończeniu badań. **Plan Zarządzania Danymi Badawczymi** opisuje w szczególności rodzaje **Danych badawczych** gromadzonych, wytwarzanych i przetwarzanych w trakcie badań naukowych, zasady ich długoterminowej archiwizacji, jak też zasady udostępniania **Danych powiązanych**. Zmiany w tym dokumencie mogą być wprowadzane przez cały czas trwania projektu badawczego (tzw. living document);
7. **Zasady FAIR** - akronim angielskich słów „findable” (możliwy do znalezienia), „accessible” (dostępny), „interoperable” (interoperacyjny, odczytywalny i możliwy do przetworzenia przez ludzi i maszyny) i „reusable” (możliwy do ponownego wykorzystania), określający wymogi, jakie powinny spełniać udostępnione **Dane powiązane**;
8. **Repozytorium Danych badawczych** - narzędzie informatyczne służące do deponowania, przechowywania i udostępniania **Danych powiązanych** w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym na warunkach otwartej licencji Creative Commons;
9. **Dane powiązane** – to **Dane badawcze** będące podstawą publikacji i podlegające udostępnieniu na zasadach określonych w Polityce.
10. **Badacz** – pracownik / doktorant / student, który wytworzył lub zgromadził **Dane badawcze**.
11. **Dysponent** – **Badacz**, kierownik projektu / grupy badawczej w przypadku badań zespołowych lub inna osoba wskazana w **Planie Zarządzania Danymi Badawczymi**.

§ 3. Idee i Zasady

1. Jakość:

Pracownicy, doktoranci i studenci Uniwersytetu Gdańskiego wytwarzający, gromadzący i przetwarzający **Dane badawcze** stosują najwyższe standardy jakości badań naukowych przez cały cykl życia **Danych badawczych**, tak aby były one dokładne, kompletne, autentyczne i wiarygodne. **Dane badawcze** powinny służyć do ponownego wykorzystania, umożliwiać weryfikację wyników badań oraz służyć ograniczeniu nadużyć naukowych.

2. Otwartość:

Dane powiązane, czyli **Dane badawcze** będące podstawą publikacji, powinny być udostępniane tak szybko, jak to możliwe, po opublikowaniu wyników badań, przy zachowaniu odpowiednich zabezpieczeń, tam gdzie jest to konieczne. **Otwarty dostęp do Danych powiązanych** wytworzonych lub zgromadzonych w ramach projektów finansowanych ze środków publicznych powinien być regułą, a odstępstwa od tej zasady powinny być odpowiednio uzasadnione.

Uniwersytet Gdański dąży do ułatwienia dostępu do wiedzy, jednocześnie respektując ograniczenia wynikające z ochrony niektórych **Danych badawczych/Danych powiązanych**, w tym wynikające z obowiązujących przepisów prawnych oraz zobowiązań umownych.

3. Zasady FAIR:

Uniwersytet Gdański w pełni popiera **Zasady FAIR** (z ang. findable, accessible, interoperable, reusable) – **Dane powiązane** powinny być odnajdywalne, dostępne, interoperacyjne – możliwe do pracy w innych systemach, oraz do ponownego wykorzystania.

4. Planowanie:

W celu zapewnienia wysokiej jakości badań naukowych i uniknięcia utraty **Danych badawczych** zaleca się przed podjęciem badań opracowanie **Planu Zarządzania Danymi Badawczymi**. **Plan Zarządzania Danymi Badawczymi (DMP)** powinien zostać opracowany na początku każdego projektu badawczego, w którym wytwarzane, gromadzone lub przetwarzane są **Dane badawcze**.

Ponowne użycie danych

Przed rozpoczęciem procesu wytwarzania nowych danych lub ich gromadzenia, zaleca się dokładne sprawdzenie, czy dostępne są **Otwarte dane**, które można wykorzystać ponownie, w celu uniknięcia zbędnego powielania badań.

§ 4. Zgodność z aktami prawnymi i wytycznymi międzynarodowymi

1. Niniejsza Polityka została opracowana zgodnie z wytycznymi przyjętymi wspólnie przez partnerów sojuszu SEA-EU w ramach projektu reSEArch EU.
2. Polityka uwzględnia regulacje prawne i główne wytyczne ministerialne dotyczące danych badawczych zawarte w:
 - 1) ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1524),
 - 2) polityce Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjętą w październiku 2015 r. i opisaną w dokumencie: "Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce".
3. Polityka jest zgodna z:

- 1) założeniami Planu S wprowadzonym przez sygnatariuszy cOAlition S przy wsparciu KE i Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w 2018,
 - 2) rekomendacjami UNESCO w sprawie Otwartej Nauki 2021,
 - 3) wytycznymi Komisji Europejskiej, zawartymi w Zaleceniach z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony,
 - 4) Dyrektywą Parlamentu Europejskiego z 2019 w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego,
 - 5) założeniami Polityk otwartego dostępu przyjętych przez podmioty finansujące badania.
4. Polityka uwzględnia też założenia regulacji Uniwersytetu Gdańskiego, w tym:
- 1) zarządzenia nr 163/R/21 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 17 listopada 2021 roku (ze zm.) w sprawie Polityki ochrony danych osobowych w Uniwersytecie Gdańskim,
 - 2) zarządzenia nr 37/R/22 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 24 marca 2022 roku w sprawie Polityki bezpieczeństwa teleinformatycznego Uniwersytetu Gdańskiego,
 - 3) uchwały nr 22/22 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku w sprawie Polityki otwartego dostępu w Uniwersytecie Gdańskim.

§ 5. Dysponent danych

1. **Dane badawcze**, które powstały w ramach działalności naukowej pracowników, doktorantów i studentów Uniwersytetu Gdańskiego podlegają regulacjom obowiązującym w Uniwersytecie Gdańskim.
2. W przypadku badań zespołowych **Dysponentem Danych badawczych** jest kierownik projektu / grupy badawczej lub osoba wskazana w **Planie Zarządzania Danymi Badawczymi (DMP)**.
3. W przypadku współpracy naukowej z zewnętrznymi partnerami, odpowiedzialność każdej ze stron w odniesieniu do wytworzonych lub zgromadzonych **Danych badawczych**, w tym w zakresie kluczowych decyzji dotyczących dysponowania nimi, ich przechowywania, tworzenia kopii zapasowych, zabezpieczeń, rejestracji, dostępu, transferu, retencji, zniszczenia, archiwizacji, udostępniania **Danych powiązanych** oraz licencjonowania regulują odpowiednie umowy o współpracy.

§ 6. Wymogi etyczne

1. Udostępnianie **Danych powiązanych** oraz przetwarzanie **Danych badawczych** musi być zgodne ze standardami etycznymi i tam, gdzie to konieczne należy uzyskać zgody i opinie odpowiednich organów.
2. Opinię o dopuszczalności realizacji eksperymentu medycznego, prowadzonego przez pracowników, studentów i doktorantów Uniwersytetu Gdańskiego, w oparciu o kryteria etyczne oraz celowość i możliwość wykonania badania, wydaje Komisja Bioetyczna przy Okręgowej Izbie Lekarskiej w Gdańsku.
3. W przypadku badań empirycznych z udziałem ludzi, wywołujących wątpliwości natury etycznej, a nie powodujących ingerencji w ustrój wewnętrzny osoby badanej (takich jak m.in. podawanie leków i wszelkich substancji psychoaktywnych) należy zwrócić się o opinię Komisji ds. Etyki Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego powołanej zarządzeniem Rektora nr 35/R/23 z dnia 15 marca 2023 r.

§ 7. Rekomendacje i zakres działań wspierających

1. Planowanie

- 1) Przed rozpoczęciem badań zaleca się opracowanie Planu Zarządzania Danymi Badawczymi (DMP).
- 2) Osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie i aktualizowanie DMP są kierownicy projektów lub wyznaczone przez nich osoby.
- 3) Wsparcia w zakresie tworzenia DMP udziela Biblioteka (Oddział Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki).

2. Udostępnianie Danych powiązanych

- 1) Odpowiednio opisane i udokumentowane **Dane powiązane** powinny być opublikowane w uznanym w danej dyscyplinie, certyfikowanym dziedzinowym **Repozytorium Danych badawczych** lub repozytorium instytucjonalnym.
- 2) Mając na uwadze konieczność uznania twórcy rekomenduje się udostępnianie **Danych powiązanych** na licencji CCBY (w szczególności, jeśli dane noszą znamiona pracy twórczej), a opisujących je **Metadanych** na licencji CC0.
- 3) Dostęp do **Danych powiązanych** powinien być tak otwarty, jak to możliwe, i tak zamknięty, jak to konieczne. Kiedy **Otwarty dostęp** do **Danych powiązanych** nie jest wskazany konieczne jest stosowanie ograniczeń w zakresie dostępu i wykorzystania odpowiednich zabezpieczeń, takich jak zastosowanie autoryzacji użytkowników lub całkowite zamknięcie dostępu do plików. Niezależnie od ograniczeń w dostępie do **Danych powiązanych**, **Metadane** opisujące zbiór tych danych powinny być udostępnione w sposób otwarty w repozytorium na licencji CC0.
- 4) Kiedy **Otwarty dostęp** do danych nie jest wskazany, konieczne jest stosowanie ograniczeń w zakresie dostępu i wykorzystania odpowiednich zabezpieczeń. Ograniczenie w udostępnianiu można zastosować na dwa sposoby – przez zastosowanie autoryzacji użytkowników lub całkowite czasowe (embargo) lub stałe zamknięcie dostępu do plików.
- 5) Ograniczenie w udostępnianiu dotyczy w szczególności sytuacji, w których występują:
 - a) Dane wrażliwe,
 - b) Kwestie bezpieczeństwa i dobra publicznego,
 - c) Kwestie etyczne,
 - d) Ochrona danych osobowych,
 - e) Tajemnica państwowa,
 - f) Tajemnica przedsiębiorstwa,
 - g) Potencjał komercjalizacyjny,
 - h) Planowany patent,
 - i) Potencjał publikacyjny/publikacja nie została jeszcze opublikowana,
 - j) Ograniczenia wynikające z klauzuli poufności,
 - k) Prawa osób trzecich.
- 6) Naukowcy publikujący **Dane powiązane** w repozytoriach zewnętrznych powinni zgłosić je do systemu ewidencji dorobku naukowego pracowników, doktorantów oraz studentów UG – Bazy Wiedzy, przez formularz zgłoszeniowy podając co najmniej twórców, tytuł zbioru danych, trwały identyfikator i link do repozytorium.

- 7) Wsparcia w zakresie przygotowania danych do udostępnienia, wyboru repozytorium i publikowaniu danych w repozytorium udziela Biblioteka (Oddział Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki).

4. Przechowywanie, bezpieczeństwo i archiwizacja

- 1) Zbierane **Dane badawcze** powinny być zabezpieczone przed utratą poprzez wykonywanie kopii zapasowych i odpowiednie przechowywanie zgodnie z zasadami polityki bezpieczeństwa teleinformatycznego Uniwersytetu Gdańskiego (Zarządzenie nr 37/R/22 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 24 marca 2022 roku). Zaleca się stosowanie zasady 3-2-1 (pliki powinny być przechowywane w 3 kopiach, na co najmniej 2 różnych nośnikach, z czego 1 z nich powinien znajdować się w innej lokalizacji) przy wykonywaniu kopii zapasowych danych.
- 2) Rekomenduje się przechowywanie kopii danych na dedykowanym koncie projektowym w Chmurze Microsoft 365 Uniwersytetu Gdańskiego. Przy projektach zespołowych wymagane jest opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania uprawnieniami dostępu do **Danych badawczych**, zarządzania pojemnością **Danych badawczych** oraz określenie ról i odpowiedzialności w tym zakresie.
- 3) **Dane badawcze** stanowiące dowód wyników badań powinny być archiwizowane przez co najmniej 10 lat w sposób zapewniający ich bezpieczeństwo. Szczególnie istotne **Dane badawcze**, takie jak materiały wyjściowe oraz dane pierwotne uzyskane w trakcie prowadzonych badań należy zabezpieczyć przed zniszczeniem lub utratą oraz przechowywać nie krócej niż przez 5 lat od publikacji wyników tych badań, chyba że obowiązek dłuższego przechowywania wynika z obowiązujących przepisów prawnych lub umowy, w tym zawartej z grantodawcą.
- 4) W związku z tym, że **Dane badawcze** mogą stanowić element ewentualnych weryfikacji opublikowanych wyników, w szczególności w ramach postępowań sądowych / dyscyplinarnych o czyny, które nie ulegają przedawnieniu, zaleca się, we własnym interesie **Badaczy**, przechowywanie **Danych badawczych** bezterminowo.
- 5) W przypadku nadchodzącego wygaśnięcia stosunku pracy / okresu kształcenia, **Badacze** zobowiązani są do uzgodnienia z władzami właściwego Wydziału lub osobą wyznaczoną, gdzie będą przechowywane ich **Dane badawcze** oraz kto będzie miał do nich dostęp.
- 6) Jeżeli w trakcie prac badawczych będą pozyskiwane dane osobowe, to muszą być one przetwarzane zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym ROZPORZĄDZENIEM PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), ustawą z 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, oraz Polityką ochrony danych osobowych na Uniwersytecie Gdańskim. Dane wrażliwe umożliwiające identyfikację muszą zostać zanonimizowane przed opublikowaniem. Wsparcia w tym zakresie udziela Inspektor Ochrony Danych Uniwersytetu Gdańskiego.

§ 8. Zakres odpowiedzialności

1. Uniwersytet Gdański odpowiada za:

- 1) Rozpowszechnianie wśród pracowników, studentów i doktorantów informacji na temat wymogów wynikających z Polityki oraz polityk instytucji finansujących w odniesieniu do **Danych badawczych**.
- 2) Rozwijanie i wspieranie infrastruktury i usług, które umożliwiają dobre zarządzanie **Danymi badawczymi** w całej instytucji.

2. Biblioteka UG odpowiada za:

- 1) Wspieranie naukowców w procesie przygotowania DMP.
- 2) Zapewnienie szkoleń i konsultacji w celu promowania najlepszych praktyk w zakresie zarządzania danymi i ich udostępniania wśród pracowników naukowych, studentów i doktorantów.
- 3) Zarządzanie stroną internetową zawierającą wskazówki i informacje dotyczące dobrych praktyk zarządzania danymi.

3. Nauczyciele akademicki, doktoranci i studenci UG odpowiadają za:

- 1) Przestrzeganie wymogów ustawowych, etycznych i umownych dotyczących wytwarzanych, gromadzonych i przetwarzanych przez nich **Danych badawczych**.
 - 2) Zarządzanie **Danymi badawczymi** w trakcie projektu i po jego zakończeniu.
 - 3) Ustalenie zasad dotyczących wytwarzania, gromadzenia, przetwarzania, konsultowania, wykorzystywania i przechowywania **Danych badawczych**, jak też udostępniania **Danych powiązanych**, w przypadku współpracy z zewnętrznymi partnerami. Wszystkie regulacje powinny zostać zawarte w umowach o współpracy, umowach konsorcjum lub innych podobnych rodzajach umów.
 - 4) Przechowywanie **Danych badawczych** i związanej z nimi dokumentacji przez odpowiedni okres po zakończeniu projektu.
 - 5) Udostępnianie tam, gdzie to możliwe **Danych powiązanych** do ponownego wykorzystania w **Repozytoriach danych badawczych**. Jeśli **Dane powiązane** nie mogą zostać upublicznione, należy opublikować co najmniej opis tych danych, do którego można się odnieść za pomocą **Metadanych**.
 - 6) Uzgodnienie (z władzami właściwego wydziału lub osobą wyznaczoną), gdzie będą przechowywane ich **Dane badawcze** i kto będzie miał do nich dostęp po ich odejściu (lub przejściu na emeryturę) z pracy lub – odpowiednio - zakończeniu kształcenia.
 - 7) Przechowywanie **Danych badawczych** w odpowiedniej lokalizacji.
- ### 4. Przewodniczący Rad dyscyplin naukowych UG odpowiadają za wyznaczenie pracownika lub pracowników badawczo – dydaktycznych (dziedzinowych konsultantów danych badawczych) do współpracy z Biblioteką UG i Pełnomocnikiem Rektora ds. Otwartego dostępu do publikacji i wyników badań w zakresie konsultacji merytorycznych dotyczących prowadzonych w dyscyplinie badań i wytwarzanych **Danych badawczych**.

§ 9. Poradnik dla naukowców

Załącznikiem do niniejszej Polityki jest poradnik dla naukowców pt. „Zarządzanie danymi badawczymi” opracowany przez Oddział Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego.